

1810'da Razovat'ta meydana gelen çarpışmada Baba Paşa üstün Rus kuvvetleri karşısında yenildi ve önemli kayıplar vererek iyi tahkim edilmiş olan Pazarcık'a geri çekildi. Burada savunmaya geçti, başarısız da olsa birkaç huruç hareketinde bulundu. 1300 kadar süvarisini kaybetmesi ve özellikle kumandanları İsmâil Paşa'nın Ruslar'a esir düşmesi üzerine Pazarcık'ta daha fazla dayanamadı, ancak teslim olmak da istemedi. Hacıoğlupazarı ve Hezargrad Ruslar'ın eline geçti. Silistre Kalesi, buranın eski mütesellimi Yılkıoğlu'nun Ruslar'la gizlice anlaşması üzerine vire ile teslim oldu, Toktoran da aynı âkibete uğradı (Haziran 1811). Rus Generali Sergius Kaminski'nin aldığı takviye kuvvetleriyle 3 Haziran'da saldırıya geçmesiyle kolundan yaralanan Baba Paşa 7 Haziran 1811'de 2000 kişi ile birlikte esir düştü (a.g.e., IX, 178). Pazarcık korkunç bir katliama sahne oldu (Zinkeisen, VII, 662). Yılkıoğlu'nun bu ihaneti ve Baba Paşa'nın esareti İstanbul'da geniş yankı uyandırdı ve II. Mahmud cihâd-ı ekber ilân etmek zorunda kaldı (Danişmend, IV, 100).

İbrâhim Paşa, savaşı sona erdiren Bükreş Antlaşması'ndan (29 Mayıs 1812) sonra itibarlı bir esaret geçirdiği Rusya'dan döndü (Kasım 1812). Esareti esnasında II. Mahmud ve Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa dahil olmak üzere önde gelen pek çok kişi tarafından kendisine ve ailesine maddî yardımda bulunuldu. Dönüşünde de aynı ilgiyi gördü, kısa bir müddet Kuzguncuk'ta Yazıcı Mehmed Efendi Yalısı'nda dinlendi. Burada başta Kaymakam Paşa ve Kaptan Paşa olmak üzere devlet ricâli ve bizzat II. Mahmud tarafından ziyaret edildi, büyük iltifata nâil oldu ve nakit para ile ödüllendirildi (Câbî Ömer Efendi, II, 924, 933). Bu arada kendisine Sivas valiliği tevcih edilerek (18 Ocak 1813) maiyetine bir miktar top ve topçu askeri verildi ve Anadolu'nun eşkıyadan temizlenmesiyle vazifelendirildi. 24 Mart 1813 tarihinde yola çıkması münasebetiyle Haydarpaşa çayırında padişahın da yer aldığı parlak bir uğurlama merasimi tertiplendi (a.g.e., II, 957). Merkezî hükûmeti uğraştıran ve önemli bir yerel güç haline gelen Divriğili Kösepaşazâde Veli Paşa'nın tenkili Baba Paşa'nın en önemli işi oldu; kendisine havale edilen işi başarıyla yerine getirerek II. Mahmud'un takdirini kazandı (a.g.e., II, 1014; Sakaoğlu, s. 191-192, 202-206). Mart 1815'te Erzurum valiliğine tayin edildi. Burada isyan halinde bulunan Anadolu sahilleri seraskeri Şerif Mehmed Paşa, Çıldır Valisi Selim Paşa ve oğulları ile uğraştı. Şerif Mehmed Paşa

aman dileyince affedildi. Acara ve Ahıska dolaylarında hüküm süren Selim Paşa ve oğullarıyla çetin bir mücadele içine girdi. Sarp kalelere sığınmış olmaları bunların kurtulmasına yetmedi ve ele geçirilerek idam edildiler. 1816 sonlarında Diyarbakır valiliğine gönderildi ve 20 Kasım 1816'da şehre girdi. Ancak bir müddet sonra azledilerek Bursa'da oturması istendi. 22 Şubat 1817'de üç yıl kadar kalacağı Bursa'ya geldi. Burada tanıştığı Gazzî Dergâhî şeyhlerinden Gazzîzâde Abdülatif Efendi kendisi için *Vekâyi-i Baba Paşa* adıyla bir eser kaleme aldı. Ekim 1819'da İnebahtı ve Karlı-ili sancakları mutasarrıfı oldu; Tepedelenli Ali Paşa'nın te'dibi ile görevlendirildi. 1821 senesi içinde vefat etti ve Karlı-ili'de defnedildi. Genel olarak aralarında yetiştirdiği Rumeli âyanlarında pek görülmeyen bir sadakatle sonuna kadar devlete hizmet etmiş olan Pehlivan İbrâhim Paşa, Anadolu'daki eşkıya tenkili esnasında resmen "seyyid" lakabı ile anılmışsa da (Şânîzâde, II, 188; Sakaoğlu, s. 205-206) bu otoritesine dinî saygınlık ekleyen bir tasarruftan öteye geçmez.

BİBLİYOGRAFYA :

Câbî Ömer Efendi, *Tarih* (haz. Mehmet Ali Beyhan), Ankara 2003, I, 114-115, 178, 344-347, 370-372, 391, 429, 444-445, 521, 526-527, 545-546, 552, 554, 574, 576-579, 635-636, 639, 659, 661, 669, 696; II, 922, 924, 933, 935, 937, 957-958, 990, 1014; Şânîzâde, *Tarih*, I, 276; II, 188; Gazzîzâde Abdülatif Efendi, *Vekâyi-i Baba Paşa*, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., Orhan Gazi, nr. 1043; Zinkeisen, *Geschichte*, VII, 662; Cevdet, *Tarih*, IX, 139-140, 142, 177-178, 180; *Sicill-i Osmânî*, II, 41; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Meşhur Rumeli Âyanlarından Tirsinikli İsmail, Yılık Oğlu Süleyman Ağalar ve Alemdar Mustafa Paşa*, İstanbul 1942, s. 21-24, 31, 34-36, 43; Danişmend, *Kronoloji*, IV, 84, 99-100; *Üyan Padişahım* (haz. Cahit Öztelli), İstanbul 1976, s. 330-335; Necdet Sakaoğlu, *Anadolu Derebeyi Ocaklarından Köse Paşa Hanedanı*, İstanbul 1998, s. 171, 191-192, 196, 202-210, 212, 214; Kemal Beydilli, *Osmanlı Döneminde İmamlar ve Bir İmanın Günlüğü*, İstanbul 2001, s. 125; N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* (trc. Nilüfer Epçeli), İstanbul 2005, V, 169-171, 248.

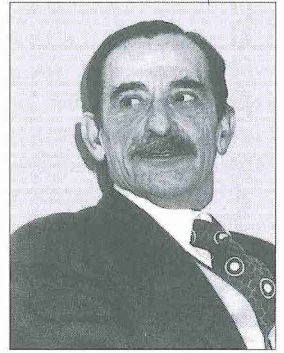
KEMAL BEYDİLLİ

PELLAT, Charles

(1914-1992)

Fransız şarkiyatçısı.

Cezayir'in Kostantine şehrinde doğdu. Ailesinin Fas'a yerleşmesi sebebiyle ilk ve orta öğrenimini Dârülbeyzâ'da (Casablanca) tamamladı. 1933-1935 yılları arasında Bordeaux Üniversitesi'nde Arap dili ve edebiyatı okudu; ardından Fas'a dönüp

Charles
Pellat

Merakeş Enstitüsü'nde öğretim görevlisi oldu. 1935 yılının sonunda askere alınarak Cezayir'e gönderildi; ancak orada da çalışmalarına devam etme fırsatı buldu ve özellikle Berberîler'in dili üzerine kitap ve malzeme topladı. Askerliğin ardından 1938'de girdiği Cezayir Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Berberî Dili Bölümü'nü bitirdi. Ertesi yıl II. Dünya Savaşı çıktığında Arapça'sından ve müslümanlarla olan yakın ilişkisinden yararlanmak amacıyla Fransız Yüksek Komiserlik Delegasyonu'nun basın sorumlusu olarak Şam'a tayin edildi. Görevi sırasında Suriyeli şair ve yazarlarla temasa geçti; aynı zamanda Arapça aylık bir dergi çıkarmaya başladı. Savaşın ardından Paris'e yerleşti ve kısa bir süre Dışişleri Bakanlığı'nda çalıştıktan sonra bir lisede öğretmenlik yapmaya başladı. Bu arada "Basra çevresi ve Câhiz'in yetişmesi" konulu teziyle Paris Üniversitesi'nde doktor unvanı aldı (1950), arkasından bu üniversitede Doğu dilleri ve edebiyatları konusunda ders verdi. 1956'da Sorbonne Üniversitesi'ne geçerek emekliliğine kadar başkanlığını yürüttüğü İslâm Araştırmaları Bölümü'nü ve onun yanı sıra Bibliothèque H. Mass adıyla anılan İslâmî Eserler ve Arapça İhtisas Kütüphanesi'ni kurdu. Pellat, *Encyclopédie de l'Islam* ile *el-Karmil* (Hayfa) ve *Hamdard Islamicus* (Karaçi) adlı bilimsel dergilerin yayın kurullarında yer aldığı gibi Académie des Sciences d'Outremer ile l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres'in de üyesiydi. Arap dili, tarihi ve medeniyeti hakkında yazılmış çok sayıda kitap ve makalesi bulunan Pellat, Câhiz ve eserleri hakkında yaptığı çalışmalardan dolayı meslektaşları arasında "l'homme de Djâhiz" (Câhiz'in adamı) lakabıyla tanınıyordu.

Eserleri. Pellat'nın en aktif yazar ve redaktörlerinden biri olduğu *Encyclopédie de l'Islam*'da (EI² [Fr.]) 250'den fazla maddesi bulunmaktadır. Çalışmalarından bazıları şunlardır: A) Telifleri: *Langue et littérature arabes* (Paris 1952; Ar. Târî-

hu'l-luga ve'l-edebi'l-ʿArabî, trc. Refik İbn Vennâs v.dğr., Beyrut 1997); *L'arabe vivant; mots arabes groupés d'après le sens et vocabulaire fondamental de l'arabe moderne* (Paris 1952); *Le milieu basrien et la formation de Ġāhiz* (Paris 1953; doktora tezi; Ar. *el-Cāhiz fi'l-Başra ve Bağdād ve Şamerrāʾ*, trc. İbrâhîm el-Kîlânî, Dimaşk 1961); *Textes berbères dans le parler des Ait Seghrouchen de la Moulouya* (Paris 1955); *Introduction à l'arabe moderne* (Paris 1956); *Recueil de textes tirés de la presse arabe, précédés d'une introduction* (Paris 1958); *Aşâletü'l-Cāhiz* (Dârülbeyzâ 1962); *İbn Şüheyd el-Endelüsî hayâtühü ve âşûruh* (Amman 1965); *Risâle fi'l-ĥilm 'inde'l-ʿArab* (Beyrut 1973); *Cheherazade, personnage littéraire* (Hiam Eboul-Hussain ile birlikte, Alger 1976); *Dictionnaire arabe-français-anglais* (ilk iki cildi Régis Blachère, Mustafa Chouémi ve Claude Denizeau tarafından çıkarılan sözlüğün [Paris 1967, 1970] III ve IV. ciltlerinin hazırlanmasına Pellat da katılmıştır, 1976, 1985); *Etudes sur l'histoire socio-culturelle de l'Islam, 7e-15e s.* (London 1976; 1944-1974 yılları arasında yayımlanmış Fransızca, İngilizce ve İspanyolca yirmi bir makalesinden oluşmaktadır); *Ibn al-Muqaffaʾ, mort vers 140/757. "conseilleur" du calife* (Paris 1976); *Textes arabes relatifs à la dactylogonomie* (Paris 1977); *Cinq calendriers égyptiens* (Kahire 1986).

B) Neşirleri: Cāhiz'in eserlerinden derlediği *Şuḥuf muḥtara min kelâmi Ebî ʿOsmân el-Cāhiz* (Paris 1949); yine Cāhiz'in *Kitābü'l-Kavl fi'l-biğāʾi* (Kahire 1955), *Kitābü't-Terbîʿ ve't-tedvîr* (Dimaşk 1955) ve *Müfâharetü'l-cevârî ve'l-ġilmân* (Beyrut 1957); Fransızca tercümesiyle birlikte İbn Şeref el-Kayrevânî'nin *Mesâʾilü'l-intikād* (Questions de critique littéraire, Cezayir 1953); İbn Kuteybe'nin *Kitābü'l-Envâʾ* (Muhammed Hamîdullah ile birlikte, Haydarâbâd 1956; Bağdat 1988); İbn Şüheyd el-Endelüsî'nin *Dîvân* (Beyrut 1963); Mesʿûdî'nin *Mürûcû'z-zeheb ve meʿâdinü'l-cevher* (I-V, Beyrut 1966-1974, Ar. İndeks: I-II, Beyrut 1979); Fransızca tercümesiyle birlikte Cāhiz'in *Risâle fi'n-nübl ve't-tenebbül ve zemmi'l-kibr* ("Une risala de Ġāhiz sur le snobisme et l'orgueil", *Arabica*, XIV/3 [1967], s. 259-283); Muhammed b. Muhammed b. Süleyman er-Rûdânî'nin *en-Nâkıʾa ʿale'l-âletü'l-câmiʾa* ("L'astrolabe sphérique d'Al-Rûdânî", *BEO*, XXVI, Damas 1973, s. 7-82); İmâdüddin el-İsfahânî'nin rubâîlerini içeren

Dîvânü Dü Beyt (Havliyyâtü'l-Câmiʾa-tü't-Tûnisiyye, Tunus 1975, s. 5-31).

C) Tercümeleri: *Description de l'occident musulman au IVe-Xe siècle* (Alger 1950, Muhammed b. Ahmed el-Makdisî'nin *Aḥsenü't-tekâsîm fi maʾrifeti'l-ekâlim*'inin bir bölümü); *La littérature arabe des origines à l'époque de la dynastie umayyade* (Paris 1950, Carlo-Alfonso Nallino'nun başlangıçtan Emevîler dönemine kadar Arap edebiyatı tarihine dair Kahire Üniversitesi'nde verdiği Arapça konferansların Maria Nallino tarafından İtalyanca'ya yapılan tercümesinin Fransızca'ya çevirisi); *Le livre des avars* (Paris 1951, Cāhiz'in *Kitābü'l-Buḥalâʾ* adlı eseri); *Le livre de la couronne* (Paris 1954, Cāhiz'in *Kitābü't-Tâc fi aḥlâkı'l-mülûk*); *Les Prairies d'or* (I-III, Paris 1962-1971, Mesʿûdî'nin *Mürûcû'z-zeheb ve meʿâdinü'l-cevher*); "L'astrolabe sphérique d'Ar-Rûdânî" (*Bulletin d'études orientales*, XXVIII [Damas 1975], s. 83-165, Muhammed b. Muhammed b. Süleyman er-Rûdânî'nin *en-Nâkıʾa ʿale'l-âletü'l-câmiʾa* s.)).

D) Makaleleri: "Sur deux emprunts au berbère par l'arabe dialectal nord-africain" (*Mélanges offerts à William Marçais par l'Institut d'études islamiques de l'université de Paris* [Paris 1950], s. 277-288); "Nemrod et Abraham dans le parler arabe des juifs de Debdou" (*Hesperis*, XXXIX [Paris 1952], s. 121-145); "Ġāhiziana: I. Le Kitāb al-tabaşşur bi'l-tiğāra attribué à Ġāhiz" (*Arabica*, I [Leiden 1954], s. 153-165); "Dictons rimés, anwāʾ et mansions lunaires chez les arabes" (*Arabica*, II [1955], s. 17-41); "Ġāhiziana: II. Le Dernier chapitre des avars de Ġāhiz" (*Arabica*, II [1955], s. 322-352); "Ġāhiziana: III. Essai d'inventaire de l'oeuvre Ġāhizienne" (*Arabica*, III [1956], s. 147-180); "Une charge contre les secrétaires d'état attribué à Ġāhiz" (*Hesperis*, XLIII [1956], s. 29-50); "Un fait d'expressivité en arabe: l'itbāʾ" (*Arabica*, IV [1957], s. 131-149); "Les emprunts arabes dans le parler Ahaggar" (*Etudes d'orientalisme dédiées à la mémoire de Lévi-Provençal* [Paris 1962], I, 239-259); "Les Esclaves-chanteuses de Ġāhiz" (*Arabica*, X/2 [1963], s. 121-147); "Essai de reconstitution d'un poème de Maʾdān aş-Şumaytî" (*Oriens*, XVI [1963], s. 99-109); "Al-Ġāhiz, les nations civilisées et les croyances religieuses" (*JA*, CCLV [1967], s. 65-105); "Sur la formation de quelques expressions proverbiales en arabe" (*Arabica*, XXIII/1 [1976], s. 1-12); "Coup d'oeil sur l'histoire de l'Islam" (*Communauté musulmane* [ed. Georges Levitte, Paris 1978], s. 13-24); "Al-Ġāhiz, hérésiographe" (*BEO*,

XXX [Damas 1978], s. 147-158); "Le Calendrier agricole de Qalqaşandi" (*Isl.*, XV [Le Caire 1979], s. 165-185).

BİBLİYOGRAFYA :

Necib el-Akiki, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1980, I, 353-359; Yahyâ Murâd, *Muʿcemü esmâʾi'l-müsteşrikün*, Beyrut 1425/2004, s. 216-221; R. Arnaldez, "Charles Pellat", *JA*, CCLXXXI/3-4 (1993), s. 226-229; Muhammed Cade, "Pellat Charles", *Maʾlemetü'l-Mağrib*, Rabat 1413/1992, VI, 1963-1964; Nehle el-Himsî, "Bellâ Şarl: 1914-1993", *el-Mevsûʾatü'l-ʿArabiyye*, Dimaşk 2002, V, 239-240.

KEMAL ÇİÇEK

PENCABÎ

(bk. PENCAP).

PENCAP

Günümüzde
büyük kısmı Pakistan'da,
küçük bir kısmı
Hindistan'da kalan bölge.

İçinden geçen İndus nehriyle onun dört kolundan dolayı "beş su" (penç âb) anlamında bir isim taşıyan Pencap, Hint alt kıtasının kuzeybatısında yer alır. Eskiden siyasi bakımdan bir bütün olan bölge 1947'de 50.362 km²'si Hindistan'da, 206.433 km²'si Pakistan'da kalacak şekilde iki devlet arasında paylaştırılmıştır. Kuzeydoğudan güneybatıya doğru hafif eğimle alçalan bölge verimli topraklara sahiptir; başlıca tarım ürünleri buğday, darı, pirinç, arpa, mısır, pamuk ve şeker kamışıdır.

Arkeolojik bulgular, Pencap'ın etnik açıdan genelde Türkistan ve Orta Asya ile bağlantılı olduğunu ve yerleşik hayatın günümüzden 9000 yıl öncesine kadar gittiğini göstermektedir. Milâttan önce III. binyıla ait Harappa ve Mohenjo-Daro harabeleriyle tanınan İndus medeniyetinin yaşadığı bu bölge dünyada ilk tarihî dönemlerin başladığı yerlerden biridir. Zaman içinde İranlılar, Makedonyalılar, Afganlar, Araplar ve Türkler gibi çeşitli unsurların yerleşmesine sahne olmuş, bu durum etnik ve dinî yapısını, kültürünü etkilemiştir.

Pencap'a İslâmiyet, Emevî Kumandanı Muhammed b. Kâsım es-Sekaffî'nin Mül-tân'ı fethetmesiyle geldi (94/712). X. yüzyılda Gazneli Mahmud'un Hindistan seferleri sırasında burada Hindûşâhîler hüküm sürmekteydi. Gazneliler'den sonra Gurlular'ın hâkimiyetine giren bölge 1206'da Kutbuddin Aybeg tarafından ele geçirilerek Delhi Sultanlığı'nın bir eyaleti haline geti-